

Jarosław A. Sobkowiak

"Pratiquer l'analyse éthique : étudier un cas : examiner un texte", Marie-Jo Thiel, Xavier Thévenot, Paris 1999 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 38/2, 238-240

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pod warunkiem, że zostaną zmodernizowane według współczesnych wymagań pastoralnych i ideałów nowej ewangelizacji.

Po prezentacji treści studium o. Siwka należy stwierdzić, że jest to pierwsze tak bogate i całościowe opracowanie misji ludowych w literaturze polskiej. Istniejące do tej pory opracowania O. Mariana Piwożyńskiego: *Nowoczesna misja parafialna* ukazało się w 1948 roku i jest w wielu miejscach nieaktualne.

O. Siwka w swym studium wykorzystał najnowsze dokumenty Kościoła oraz nauczanie Ojca Świętego Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji w Kościele ukierunkowanym na nowe tysiąclecie oraz bardzo bogatą literaturę źródłową europejską, szczególnie włoską i niemiecką.

W literaturze przedmiotu należy odnotować kilkadziesiąt pozycji podobnie jak w literaturze pomocniczej.

Tak bogata literatura wykorzystana w pracy świadczy o dużej erudycji wytrawnego autora.

Studium o. Siwka winno być podstawą lektury tych tysięcy misjonarzy, którzy każdego roku w Polsce podejmują trud głoszenia w parafiach misji ludowych. Wytacza ono nowoczesną metodę głoszenia misji ludowych w rozpoczynającym się nowym tysiącleciu.

Ks. Waldemar Wojdecki

Marie-Jo Thiel, Xavier Thévenot, *Pratiquer l'analyse éthique. Étudier un cas. Examiner un texte*, Les Éditions du Cerf, Paris 1999, ss. 408.

Autorzy są cenionymi i znanymi ekspertami w uprawianych przez siebie dziedzinach. Pierwszy jest salezjaninem, profesorem honorowym Instytutu Katolickiego w Paryżu, gdzie wykładał teologię moralną; drugi jest lekarzem, wykładowcą etyki i teologii moralnej na uniwersytecie w Metz.

Książka składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza skupia się na analizie konkretnego przypadku, konkretnego aktu ludzkiego działania. Druga zaś, poddaje analizie teksty będące miejscem rodzenia się sensu. Autorzy książki stawiają sobie za cel znalezienie sposobów uprawomocnienia sądów etycznych. Możliwość takiego uprawomocnienia widzą w uczynieniu czytelnym aspektu normatywnego sądów praktycznych, które objawiają się w swoistej intuicji moralnej. Do takiego uprawomocnienia niezbędne są trzy elementy (autorzy nie ukrywają, że ich analizy są inspirowane dziełami Paula Ricoeura z zakresu hermeneutyki): szacunek względem siebie, zauważenie i przyjęcie drugiego, rola tzw. instytucji sprawiedliwych. Powyższy klucz jest odbiciem tzw. „małej etyki” Ricoeura.

Zarówno podejście do konkretnego przypadku moralnego, jak też do konkretnego tekstu nastęrcza jednak niemałych trudności. Ukazuje bowiem, że rzeczywistość moralna jest rzeczywistością złożoną, która domaga się nie tyle znalezienia gotowych recept, ile przede wszystkim zrozumienia, że analiza etyczna ma na celu przede wszystkim *humanizację człowieka*. Refleksje szczegółowe poszczególnych partii książki nie są być może dla polskiego czytelnika czymś nowym, przypominają raczej o potrzebie dobrego warsztatu metodologicznego w refleksji moralnej. To natomiast, co może zainspirować polskiego czytelnika, to z pewnością dopowiedzenia z dziedziny hermeneutyki filozoficznej, rzadko jeszcze brane pod uwagę w polskiej literaturze teologicznomoralnej.

Zdaniem Autorów książki, podstawowym zadaniem osoby przeprowadzającej analizę etyczną (Interpretatora) jest nieustanne odczytywanie zarówno konkretnej sytuacji, jak również konkretnego tekstu w celu *uwolnienia sensu* drżmiącego czy to w konkretnej sytuacji, czy też w tekście. Zarówno bowiem tekst, jak i sytuacja są pewnymi *ciałami znaczącymi* przesyłającymi odpowiednie sensory możliwe do odczytania przez Interpretatora, który jest również pewnym *ciałem zdolnym odczytać znaczenie*. Rola Interpretatora przywołuje na myśl filozofię H.G. Gadamera, szczególnie jego teorię gier językowych, polegającą na tym, że w pierwszej fazie to Interpretator jest panem sytuacji, stawiającym pytania tekstowi, który w miarę upływu czasu wchodzi w sytuację Interpretatora pytanego o jego własną egzystencję. Odwraca to zupełnie tradycyjny porządek pojmowania. W ocenie etycznej można było bowiem poddawać analizie zarówno konkretne przypadki, jak również teksty, samemu zajmując pozycję raczej chłodnego obserwatora. Natomiast analiza etyczna mająca na celu ujawnianie się sensu pokazuje, że *zrozumieć, to zrozumieć przede wszystkim samego siebie*. To właśnie jest owym procesem nazywanym przez Autorów *procesem humanizacji*.

Tak pojęta analiza etyczna ujawnia jeszcze inny ważny moment. Otóż wprowadza do rozważań pojęcie *alterité*, czyli *inności* a nawet *Innego*, który wchodzi w egzystencję Interpretatora wyzwala w nim nowe moce twórcze. W konsekwencji Interpretator swoiście projektuje siebie, ale nie w sensie narcystycznym, ale skierowanym na siebie w sensie swoich możliwości.

Analiza tak prowadzona ujawnia jeszcze jeden ważny wątek. Otóż proces zrozumienia (zarówno czegoś, jak i siebie) musi być poprzedzony procesem poznania – *poznać aby zrozumieć, rozumieć, by poznać więcej*. Otóż w takim kluczu sfera poznania nie ogranicza się wyłącznie do płaszczyzny wiedzy naukowej. Poznanie i rozumienie są bowiem dwoma biegunami świadomości, ta zaś jest zawsze *świadomością czegoś (conscience de...)*. W takim kluczu oznacza przede wszystkim *poznać siebie w czymś*. Jeśli zaś poznanie to zakłada jeszcze Drugiego, wtedy jest dodatkowo rozpoznaniem siebie, płynącym od drugiego. Prowadzi to do swoistej kon-

strukcji siebie wychodzącej od inności danej sytuacji, tekstu, bądź osoby, rozgrywającej się w dialektyce *tożsamości siebie i inności siebie*.

W doświadczeniu etycznym pośród różnych „miejsce” ujawniających znaczenia, szczególne miejsce zajmuje Pismo św. Jest ono bowiem tekstem, który również mieści się w kategoriach owej inności, która jest jednocześnie autorytetem spoza tego, co wspólne ludziom. W ten sposób nabiera ono szczególnej skuteczności i mocy tworzenia w relacji do Interpretatora. Słowo to staje się również horyzontem innych słów: pisanego, wymienianego w dialogu, oficjalnych wypowiedzi Kościoła, dialogu Boga z człowiekiem. Pokazuje to, że analiza etyczna jest procesem *in-formacji*, który można wyrazić jako *danie formy swojej własnej egzystencji*. W takim znaczeniu analiza etyczna jest pracą w której wolność ludzka jest zdolna uchwycić pewien sens pozostawiony przez Innego i jest gotowa podążać za Nim (przypomina to znaną w tradycji chrześcijańskiej drogę doskonałości *sequela Christi*).

Książka – jak już wspomniano – nie może rościć sobie pretensji do postawienia kamienia milowego w refleksji nad metodą i metodologią moralności. Niemniej przez swoją „inność” sprawia, że staje się płodnym impulsem do własnych przemysleń dla wszystkich mających odwagę nie tylko stawiać pytania, ale pytać siebie.

Jarosław A. Sobkowiak MIC

Duchowość przełomu wieków, pr. zb. pod red. S. Urbanińskiego, M. Szymuli, wyd. UKSW, Warszawa 2000.

„Duchowość przełomu wieków” to praca zbiorowa pod redakcją ks. prof. dr hab. Stanisława Urbanińskiego – kierownika Sekcji Teologii Duchowości UKSW oraz ks. dr Marka Szymuli – adiunkta przy katedrze Teologii Życia Duchowego UKSW podsumowująca obchody 10-lecia istnienia Sekcji (1988-1999). Jest to już siódmy tom serii „Mistyka Polska” ukazującej się w wydawnictwie naukowym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Zamieszczony zbiór artykułów przedstawia bogaty wachlarz zagadnień, wskazując na szerokie horyzonty i odwagę poszukiwań, cechujące prowadzone w Sekcji badania seminaryjne. Przedstawione przykłady prac obrazują zasadnicze kierunki badań oraz ukazują współczesne tendencje badawcze nad mistyką chrześcijańską. Na książkę składają się trzy części: pierwsza związana z jubileuszem dziesięciolecia Sekcji Teologii Duchowości UKSW, druga obejmująca artykuły pracowników Sekcji oraz trzecia zawierająca artykuły studentów doktorów i doktorantów.

W pierwszej części książki został zamieszczony zbiór jubileuszowych depesz gratulacyjnych z okazji dziesięciolecia istnienia Sekcji Teologii Duchowości daw-